

הלכות שבת סימן שב

(נו) המייַרְגְּלִים כְּדֵי לְבַטֵּל (הגהות מימתי פכ"ב ותוס' פ' ח' ט"ז): **י**א מִי שְׁנֵתְלַלְכֶּה יָדוֹ בְּטִיט, *מְקַנְחָה בְּזַנְבֵי הַסּוּס וּבְזַנְבֵי הַפָּרָה (נו) וּבְמִפְּשֵׁה הַקֶּשֶׁה הַעֲשׂוּיָה לְאַחַז בֵּה קוֹצִים, אֲבָל לֹא בְּמִפְּשֵׁה שְׁמִקְנָחִים בֵּה יָדִים, שְׁלֹא יַעֲשֶׂה כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּחֹל וְיָבֹא לְכַבֵּס הַמַּפָּה: **י**ב יֹאסוּר לְגַנֵּב פּוֹס שֶׁהֵיָה בּוֹ מַיִם (נח) *אוּ יִין בְּמִפְּשֵׁה, (נט) *מִשּׁוּם (ס) דָּאֵתִי לִידֵי (יח) סְחִיטָה: **י**ג שְׂאִין מִסְתַּפְּלִין בְּשֶׁבֶת בְּמִרְצָה שֶׁל מִתְּכַת (סא) שֶׁהִיא חֲרִיפָה בְּאֵמֶל (פרוש, כעין סכין קטן סד וחרירי), דְּחִישִׁינָן שְׂמָא

ק ומכיים קנה כב, וכתב הרב הפניני שואו תוספתא ר חשיבין בשם ר' רבנן ורסן קתלי יי ש שבת קמ"ט וכתבא קפא, חרירי ורא"ש ורמב"ם דפיק כב וישאר פוקים

באר היטב

שאיין מקפיד על מימיו, מ"א. ויכס' אלהיו רבה הניח דבר זה בצ"ע, ע"ש. ודע דסחיטה של מים הוי תולדה דמלפן או צובע, כמל שפ"ב הב"י סוף סימן שכ:

משנה ברורה

מכון לכבס רק לבטל המייַרְגְּלִים, מפל מקום פסיק וישא הוא, דשריתו והו כבוטו. ולכן טוב שלא לקח תינוק בחיקו בשבת אם לא על פר, פן לשתין [ס"ח]. והנה לפי המבאר בסעיפים אלו דבגד שיש בו לכלוף, לכלי עלמא שריתו והו כבוטו, צריף לנתר שלא לשפך שום מים לתוך פלי ששרייתו בו בגדים לכבסו⁶², אם לא שנהפ"מ שרה עלים מפכר למעלה על הגגדים, מסתברא דמטר, וכלישפן שזינתו שלא להטיל פגד למים, ולכן (ע) הרוחץ תינוק לא ישים בגדיו פמיהם⁶³. ועין מה שפ"ב בביאר הלכה: **(נו) המייַרְגְּלִים**. שפ"ב, אכל שפ"ב מטר [ש"ת]: **י**א **וּבְמִפְּשֵׁה הַקֶּשֶׁה**⁶⁴. וכן בסמ"ט ש"אין מקפיד עליו אם יתלכלך או כפתל, וכדל"ע: **י**ב **(נח) או יין**. עין בגמ' אברהם שפ"ב, דבשאר משקין מטר לנגב את הכוס ואין חוששין שמה יבוא לסחיטה, וכדל"ע בס"מ ש"ט סעיף י וסימן שלר סעיף כד, ודעת הרבה אחרונים דאף ב"ן אין לחש, ובכוס צר יש להתקיר אף בשאר משקין: **(נט) משום וכו'**. רוצה לומר, (על) אפלו להפוסקים לעיל בסעיף ט דלא אמרינן בזה שריתו והו כבוטו משום דהמפה הנה נקי מתחלה ולא הנה ביה לכלוף, וגם דקפחת זה דרף לכלוף הוא ולא דרף כבוט, אפלו הכי אסור משום שמה יבוא לידי סחיטה. והתשובה בד"ב⁶⁵ סימן ריג פ"ב לענין נגוב פוס וקצרה דהעולם אין נוהרין בזה, ולידע אין לחש, דאין דבוק בדפני הכלי מים כל"כ כפי ש"בא לידי סחיטה, אלא אס"פ מנגב ביה פלים הרבה, דאין קרוב הדבר ש"בא לידי סחיטה בין פלי לכלי, ראוי לנער בו שלא לעשה פן, עין שם, והביאו בפרפ"י וס"פ. (עו) ובסמ"ט המנהג לקח שאין מקפיד עליו לקטו, לכלי עלמא שרי. (עג) ונראה דאף לנגב ביה פלים הרבה שרי, דאם יתנה בסמ"ט לח מצד אחר על"י הנגוב ינגב ביה מצד אחר: **(ס) דאיתי לידי סחיטה**. עין באחרונים שסתמו דכוס שהוא צר אין לנגבו אפלו בסמ"ט המנהג לקח⁶⁶, דאי אפשר שלא לבוא לידי סחיטה, אכל דבר רחב, כגון שנשפך מים על שלחן וספסל, לכלי עלמא מטר לקנחו בדבר שאין מקפיד עליו⁶⁷. ועין בבאר הלכה: **י**ג **(סא) שיהא חריפה**. רוצה לומר, ששפת המרצח תהא בעשויה לשם קף להסיר ביה בחל את הנימין המולדלין מראשו כשרואה שחן מולדלין⁶⁸, ויש לחש בשבת שמה יפכה ויעשה

עליהם אסור דהו כבוטו, ב"י: (יח) סחיטה. ונ"ל דבסמ"ט המנהג לקח שרי דלא גזרינן שמה יחסו, ועוד נ"ל, דדוקא בכוס שהוא צר או אפשר דלא איתי לידי סחיטה, אכל ספסל מטר לקנח, ודוקא בדבר

באר הלכה

משום דהו מלאכה שאינה צריכה לנפשה, דאין פננתו בשביל הכבוס רק להניע סתה טקסן. ולא נהירא, דמלכלכים ניקא לה הכבוס, ובחל דעתו שיסתם אחר רחיצת הקטן וינגבם והיו מקבטין, אכ"פ כננה בשביל כבוטו פ"פ ואין זה מלאכה שאין צריכה לגופה. ומפל מקום על"י אינו יחודי יש להחיר נחית הויק"ל ע"י ל"מ: ואלו אם הם נקיים ומקבטים, טוב שיקנח לחוף המים על"י יד אינו יחודי אם באפשר, כן נראה לענין דעתי. ועין לעיל מה שכתבנו בס"מ שאין מה יקטין מר אדוות נגובין: * מקנחה בזנב הסוס⁶⁹. כתב בס"מ תוספתא שבת דהיינו שאינם מחברים בבהמה, דאם לא"כ הו קמא לן דאסור לטלטל בעל"י אפלו מקצתו, עד כאן דבריו. ולענין דעתי יש לעין בזה, שלא הנדר זה פ"מ פ"ק, וגם לשון התוספתא אינו מליב פ"ק, ויש מבר פ"כ ב"ב ב"ב או בשער שועל, ואי אמרת דגם זנב מירי בתלוש אם פן הכל הוה קמא ל"מ היא; ומה שהקשה משום אסור טלטול, אפשר דלא אסור רק נוסף דבעל"י חיים ולא בשערן שהוא מחבר להו, דלא חשיב כגופן ביה, וצ"ע ע"י: * או יין. עין במשנה ברורה מה שכתבנו ודעת הרבה אחרונים וכו', הלא הנה האלה רבה ותוספתא שבת ותמצית השקל ועוד אחרונים, וגם הנראה פ"ב דכ"ה שכתב המחבר 'או יין' הוא רק לדעת הרמב"ם, דלדעת רמב"ם וכן ס"מ המנהג לקנח בס"מ שלר סעיף כד, עין ש"ס פ"ב אף ב"ן כמו בשאר משקין: * משיב וכו'. עין במשנה ברורה. ולכאורה קשה, הא קמא לן לעיל בסעיף ט בהפ"ה דבכבוס מוצטים לא חוששין ש"בא לקטו. וכל מה"ב בעצמו לא קשה פ"ק, דאפשר דהו אין מחלק בין מרבים למוצטים לענין חשש סחיטה וכן כענין שאין מחלק בזה לענין שריתו והו כבוטו, עין בס"מ. אכל על השלחן ערוך דסבירא לה סבירא לו, למה אסר בכל בניי (מ"ד) חלק הרמ"ם [ב"ד]? ובאמת מטעם זה התייר הרמ"ם. ודקדקתי היטב בדברי הפ"ג אברהם ומצאתי שהוא כמו לנה בתרצו השני שפ"ב: אי נמי יש לומר דהכי קאמר, כיון שהכוס צר וכו' וכן משמע בסעיף ט בהפ"ה, הנינו רוצה לומר, דשם מבאר דבכבוס נוצטים לא חוששין שמה יבוא לסחיטה, וכמו שהקשינו, ועל"כ נד מהרוץ הראשון וקאמר דסבירא לה דכין שהוא צר כנודאי יבוא בעת נחית לסחיטה, אכ"פ לפי תרוץ זה, בכוס רחב או בקצרה לא חוששין כלל ש"בא לסחיטה ב"ן שנשפך מוצטין, ומטר לנגב אפלו במפה שמתפיד עליו, ולכן שפיר יש לקמח בכוס רחב או בקצרה על דברי הרמ"ם שכתבנו במשנה ברורה, ששם השלחן ערוך מודה לו. ונראה דלנה פ"ג הג"ר וכו' אדם שהעתיקו דינא דשלחן ערוך רק לענין כוס צר, שהם אחזו בתרוץ השני של הפ"ג אברהם שהוא אמת לדינא וכמו שהוכחנו נראיתי באיני אחרתי ומננו שהעתיקו דינא דשלחן ערוך לאסורא אפלו בכוס רחב אם הוא מנגב בדבר שמקפיד עליו. והעתיקו ג"כ תרוץ השני של הפ"ג אברהם דבכוס צר הוא פסיק וישא ויבוא בכל בניי: ולא נהירא, שאחזו החכל ב"י ראשון. דלפי תרוץ הראשון של הפ"ג אברהם, אפלו בכוס צר לא אמרינן דהו פסיק וישא, ומטר בדבר שאין מקפיד עליו, מדקאמר הפ"ג אברהם ע"י שהכוס צר ולא פ"ב בכוס צר, משמע דגם בתרוץ הראשון מירי בכוס

צר. דסתם פוס הוא צר, ולפי תרוץ השני נוקא בכוס צר, אכל בכוס שאינו צר לא חוששין כלל ש"בא לסחיטה, ומטר לנגב אפלו בדבר שמקפיד עליו כיון שהמים מתפטים. והנה בדברי הג"ר שדו"ק עצמו לקרן דמה שאסר השלחן ערוך מן הוא רק לדעת הרמב"ם, אף ששלחן ערוך בעצמו אין סובר בזה ב"ן שלר סעיף כד, ולא ניקא לה בתרצו דהמנהג אברהם כיון שהכוס צר הוא פסיק וישא. משמע דסבירא לה דאף בכוס צר אין בו פסיק וישא, וכדעת המנהג אברהם בתרצו קמא, ונפקא מזה בדבר שאינו מקפיד עליו פ"כ כוס צר ע"י מה שהקשינו לעיל הרי הפ"ג מוצטים ואין חוששין לסחיטה, קשה פ"כ לדבריו: ואולי דמירי כנגב כוסות הרבה, ולשון 'כוס' שנזכר בשלחן ערוך הוא לאו דוקא, ודמ"ק; ואולי דסובר ללכה דגם במוצטין יש חשש סחיטה, ועין במה שפרשנו ביה ובלקטית בס"מ שא טעם תרש, משום דאינו מקפיד, וכן בדבר בד"ב לא נזכר נפקא מנה פ"כ פ"כ לכוס, ועל"כ נראה דבשעת הדחק אין לקחות

שער הציון

(ט) מ"ג אברהם בשם ס"ר חסידים: (על) פ"ג אברהם וכן באר הג"ר, ע"י ש"ס: (עג) מ"ג אברהם: (עג) ואף דלכאורה משמע בד"ב דאף במקור אין להקל, משום שיסתמו בין כלי לכלי כפי שיהיה ראוי לנגב עוד בה, שם קאי על מפה קטנה, ע"י ש"ס:

תרה"ם: 1 התולדים.

הַלְבוּת שֶׁתּוֹסֵף שֶׁבַע

ביאורים ומוספים

55) וכוסות המצויות בזמנינו, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ג ס"ק א ענ"י ר"י) שנחשבות ככוסות צרות. אכן, סמוך לפי הכוס, דעתו (שם) שמותר לנגב אפילו בכוסות צרות.

56) ואפילו אם הוא מלוכלך, כתב הקצות השלחן (סי' קטז בדה"ש ס"ק כט) שמותר לקנח בו, כיון שאינו חושש לליבונו כלל, ובדומה למבואר בשו"ע לקמן (סי' שיט ס"י) שמותר לסגן מים במשמרת. וראה בביה"ל שם (ד"ה משום), ומה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק סא]

בְּשֵׁרָאָה שֶׁהֵן מְדַלְּקִין⁵⁷.

57) ומראה זו, כתב הערך השלחן (סכ"ד) שאינה מצויה במדינתנו, ולא ידענו מה היא. אכן, בשו"ת אור לציון (ח"ב פכ"ד תשובה ז) כתב שמדין זה יש ללמוד שאסור לאדם לראות בשבת את המותר הנשקפת בסכין מתכת או במספריים מבריקות, משום חשש הסרת הנימין. מאידך, הגר"י איערבך (שולחן שלמה ס"ק כה) הסתפק בדיון זה, שכן אין בהתבוננות בדמות הנשקפת מכלים אלו כדי לגרום לאדם להוריד את שערותיו, כפי שיש בהתבוננות במראה, והוסיף, שבסכין יש לצדד להתיר מטעם נוסף, שכן בימינו אין דרך להוריד את השערות על ידי סכין, אלא במספריים בלבד.

[ביה"ל ד"ה מקנחה]

מְקַנְחָה בְּזַבְזָה⁵⁸.

58) ואף על פי שהקינח בזבז הסוס, נחשב כשימוש בבהמה או בצדיקה שאסור [כמבואר בשו"ע לקמן (סי' שה ס"ח)], ביאר הגר"י איערבך (שש"כ פכ"ז הע' נג וה"ג שם) שיתכן שרגילות היא לנגב ידיים מלוכלכות בזבז הסוס, ומשום כך נחשב הסוס כעומד לכך. [ועיי' שכתב שאפשר שמשום כך אף אין שערות הזנב נחשבות כמוקצה].

[משנ"ב ס"ק נה]

שְׁלֵא לְשַׁפֵּף שוֹם מִיָּם לְתוֹף פְּלִי שְׁשֵׁרוּיִים בּוֹ בְּגָדִים לְכַפְסָן⁵⁹ וכו', הַרוֹחֵץ תֵּינוֹק לֹא יֵשִׁים בְּגָדָיו בְּמַיִם⁶⁰.

52) ולולף טיפות של חומר חיטוי על חיתולי בד מלוכלכים ובדו' כדי להרחיק מהם חרקים או חיידקים, דעת הגר"י איערבך (שש"כ פט"ו הע' טז) שמותר, כיון שבדרך כלל אין חומר זה משמש לכיבוס, וארובה ריחו הרע חודר לבגד.

53) ומובא בגמ' (שבת לב, א), שנשים מתות בגיל צעיר משום שמכבסות צואת בניהן בשבת.

[משנ"ב ס"ק נח]

וּבְמַפָּה הַקְּשָׁה⁶⁴.

54) אבל במפה רכה שמקנחים בה את הידים אסור לקנח, שגורו שמא יכבסנה, וכפי שכתב השו"ע. ואף שלענין מי שנתלכלכו ידיו מפירות, כתב המשנ"ב לקמן (סי' שכ ס"ק נח) בשם כמה אחרונים שמותר בשעת הדחק לקנח את הידים במפה, כיון שהוא דרך לכלוך, ולא חששו שמא יכבס את בגדיו, וכן לענין מכה שיוצא ממנה דם כתב לקמן (סי' שכ ס"ק קמו) שבשעת הדחק מותר להניח עליה בגד אף על פי שהדם צובע את הבגד, הואיל והוא דרך לכלוך, ולא חששו שמא יבא לכבס את הבגד [ראה תהלה לדוד ס"ק יג], ביאר הגר"י אלישיב (קובץ שימוש חכמים ח"ה עמ' קסט) שחשש זה לא נאמר אלא במקום שהדרך היא לכבס את הבגד מיד לאחר שמקנחים בו את הלכלוך, כגון בטיט האמור כאן, אבל לא חששו שמא יקנח בבגד שאין דרך לכבסו מיד לאחר הקינוח.

[משנ"ב ס"ק ס]

אֵין לְנַגְבוֹ אֶפְלוֹ בְּסִמְרָטוֹט הַקֵּינָה לְכַפְסָן⁶⁵ וכו', מְפָרַר לְקַנְחוֹ בְּדָבָר שְׂאֵין מְקַפֵּיד עָלָיו⁶⁶.

הַלְכוֹת שֶׁפֶת סִימָן שֶׁב שָׁנָה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק סא]

שָׁמָּא וְשִׁפְחָ וְנִעְשָׂה כְּדָרְפָּהּ בְּחַלְפָּהּ.⁵⁹

3) ואם שכחה ויצאה בהם לרשות הרבים, כתב לעיל (סי' שא ס"ק סא) שבכל הדברים שאסרו חכמים לצאת בהם לרשות הרבים משום חשש שמא יסירם מגופו ויבא לטלטלם, אם שכח ויצא, אין צריך להסירם, אלא מהלך בהם עד שמגיע לביתו.

59) ואם הניח שומר שישיגה עליו שלא ישיר נימון, או כששנים מסתכלים במראה יחד, הסתפק הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה ס"ק כו) אם מותר לעשות כן.

[משנ"ב ס"ק סז]

בְּאֵתָהּ אֶפֶן מִתָּר לְהִסְתַּכֵּל בְּמַרְאֵהָ.⁶⁰

4) וטעם נוסף שאסור לזקנה לצאת בהם לרשות הרבים, כתב בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"ה סי' יח, סי' שג ס"א) שגזרת חכמים לא היתה רק בגלל טבילה לבעלה, אלא גם בגלל טבילה לטהרות [בזמן שאכלו טהרות], שמצויה יותר מטבילת הנדה [בזמן שאכלו טהרות], ובטבילה זו שייכת גם זקנה.

60) שם כתב השו"ע (סי' ב) שאסור לאיש להסתכל במראה משום 'לא ילבש', אלא אם כן חושש הוא בעינו, או שמספר את עצמו, או שמסתפר אצל נכרי ואין אנשים אחרים מצויים עמהם, או כדי להיראות אדם חשוב, וכתב שם הרמ"א בשם הר"ן (עבודה זרה ט, ב בדפי הרי"ף), שיש אומרים שבמקום שאף האנשים דרכם להסתכל במראה, מותר לעשות כן, והוסיף בביאור הגר"א שם בשם הר"ן, שמימי החברים היו נמנים מלהסתכל במראה אף במקום כזה.

[משנ"ב ס"ק ג]

דְּאֵין דְּרַפְּקָה לִילָף בְּלַעֲדָם וּבְדַאי תִּלְבָּשֵׁם אַחַר הַטְּבִילָה.⁶¹

5) ואף בגדים שאין ודאות שתחזור ותלבשם לאחר הטבילה, כגון מעיל או צעיף, דעת הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה ס"ק א אות ב) שמותרת לצאת בהם, היות ובזמן חו"ל לא גורר אלא על דברים קטנים כתכשיטים וכדו', ולא על בגדים, כיון שהם עיקר המלבוש והרגילות שלובשת אותם לאחר הטבילה [כמבואר בתו"ש שבת נג, א ד"ה במה אשה], ואף כיום שהשתנתה המציאות וישנם בגדים שאין דרך ללבושם תמיד, אין לנו להוסיף מדעתנו על נזירות חכמים.

סִימָן שָׁנָה

דִּינֵי תְּכֵשִׁיטֵי אִשָּׁה

[משנ"ב ס"ק ב]

דְּלִמָּא מִתְּנִי טְבִילָה שְׁל מַצָּה וְתַכְרַח לְהַסִּינָם⁶² מִפְּנֵי חֲצִיצָה,⁶³ וְאַתְיָא לְאַתְוִינְהוּ ד' אַמּוּת⁶⁴ וכו', דְּלֹא פְּלוּג רַבְּנָן בְּתַקְנָתָא, וְאַפְּלוּ זְקָנָה וּבְתוּלָה לֹא תַצְא.⁶⁵

6) דְּהָא אָסוּרָה לְסַתְּרָה קְלִיעַת שְׁעָרָה⁶⁶ וכו', תַּסְתִּיר הַקְּלִיעָה עַל-יְדֵי אִינְהִי-הַיְהוּדִית וְתוֹצִיא הַחוּטִין וְאַתְיָא אַחֲרֵיהֶן לְאַתְוִינְהוּ.⁶⁷

1) ומדין תורה, כל זמן שאינה מסירה חוטים אלו אין איסור ללכת עמהם ברשות הרבים, ובטעם הדבר כתב בביה"ל לעיל (סי' שא ס"ז ד"ה כל), שכל שהוא דרך מלבוש או תכשיט מותר מן התורה לצאת עמו לרה"ר.

6) וכן לענין גומי שאוספות הבנות את שערות ראשן, דן הגר"צ קרליץ (חוט שני ח"ד פ"ח סוף ס"ק ב) שאפשר שיש להקל לצאת בו לרשות הרבים, שכשם שהתירו לצאת בחוטים הנמצאים בתוך קליעת השיער, כיון שאין חשש שהסירים מחמת האיסור לסתור קליעת שערותיה, כך יש להתיר לצאת בגומי האוסף את השערות, שהרי אם תסירו תסתור לגמרי את צורת שערך, ואפשר שגם זה בכלל האיסור לסתור את קליעת השער.

2) ואף לצאת בשאר פריטים המהווים חציצה בטבילה, כגון לצאת בסיכות ראש, דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני ח"ד פ"ח ס"ק ב) שאסור, שכל דבר [שאינו עיקר המלבוש] שחוצץ בטבילה נכלל בגזרת חו"ל שלא לצאת עמו.

7) ולענין הסרת טרט המחזק ותופס את קליעת השיער בטופה שלא תתפרק, אם אסורה ככל שתירת קליעת שיער [וממילא יהיה מותר לצאת בטרט זה], ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק פג).

ולצאת בסיכות ראש המתוחות על פאה נוכחית, דעתו (שם) שכיון שאין שייך בהן שיהיו חציצה, מותר לצאת בהן.

7) והעיר בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"ה סי' יח, סי' שג ס"א), שלכאורה אם תזכור שהיום שבת ואסורה לסתור את שערך ולכן צריכה היא לבקש מנכרית לסתור את קליעתה, מדוע יש להושיט שמה תשכח באותו זמן ותבוא לטלטל ד' אמות ברשות הרבים.

וקישוטי שיער חד פעמיים, וכגון גומיות קטנות הניתנות בשערות הראש ואין ראיות לשימוש חוזר, דעת הגר"צ קרליץ (שם) שמותר לצאת בהם, כיון שאף אם חסירם אין לחוש שמא תבוא לטלטלם, שהרי אינם ראויים לשימוש חוזר, אמנם אם רגילים להשתמש בהם פעם נוספת אין להקל דבר.

הלכות שבת סימן שב שנ

באר הגולה צ

ת שם בפוסקים תו"ל

ישיר בה נימין המדלדליו; ואפלו אם היא (סב) קבוע בפתל. האבל מתר להסתכל במראה (סג) *שאין בה (סד) חשש זה אפלו אינה קבוע:

שג דיגי תכשיטי אשה, וכו' כ"ו סעיפים:

א שבת נ"ו במשנה ובמנרא ב טור בשם רבנו תם ר"א"ש ור"ן שם ג ושי" שם ד שם במנרא ח שם כרב יוסף אלקא דרב הונא ו שם במשנה וקדקפוש לה רביא שם ז שם במשנה וקדקפוש לה רבי אהו שם

א לא תצא אשה בחוטי עמר ולא בחוטי פשתן ולא ברצועות (א) שבראשה, מפני (ב) שצריכה להסירם בשעת (ג) טבילה, חישיון (ג) שמא תולידם ארבע אמות ברשות הרבים. ואם הם (ד) קלועות בפערה, מתר. ויש מי שאוסר. ואם הם (ה) מעשה אריגה, מתר, שאינה צריכה להסירם בשעת טבילה: הגה ובמקור (ו) שלא יהיו (ז) מטופחות, או מוקפים, דאז (ח) מסירן כדי שלא יתטפפו במים (טור והרא"ש וסמ"ג): ב המתר לצאת בחוטיין שפצנארה (י) שהם רפויים ואינה צריכה להסירם בשעת טבילה, ואבל קמולא שפצנארה אסור, מפני שצריכה להסירה בשעת הטבילה, (ח) לפי שהיא מהדקת אותה כדי שתראה בעלת פשר, וחישיון דלמא אתנא לאתויי ד' אמות ברשות הרבים. ולא תצא בטופסת, והוא פמין ציץ ומגיע מאזן לאזן, ולא בשרביטיון, והוא גם-כן ציץ ואינו מגיע אלא עד לחניה, שכורכתו על ראשה

באר היטב

בבה טבילה, ולדידי אין ספק, ולא פלוג רבנן במתקמא, וכן פסק הט"ז בס"ק ב יעו"ש: (ג) מטופחות. שאז חוצין: (ג) מסירן. והו' טעם על מקהים:

באר הגולה

מיד המקל לנגב בכוס צר, ובלבד שיהיה בדבר שאינו מקפיד עליו לכחו אחר הטבילה, ורצה מתחלה לשפך כל המים מן הכלי: * שאין בה וכו'. עין במשנה ברורה שכתבנו דהיא הדין במראה של מסכות לשאינה חריפה, פן משמע לשון השלחן-ערוד והר"ף דדוקא כשהיא חריפה, דחלה עליה גזרת חכמים, ואז אפלו קבעה אחר-כך בפתל אסור, אבל אם אינה חריפה, היא בכלל שאר מראה, דמה לי אם היא של מתכות, ביין דאינה עשויה להשיר בה נימין, כמין אחר חשיבא. ובהו מדק היטב לשון השלחן-ערוד שקמב דאין בה חשש זה, דכולל בזה אפלו אם היא של מתכות, אם אינה חריפה, היא דמנא לשאר מראות. וראיתי באל"ה רבה שהביא בשם מ"ט. דבמתכות אפלו אינה חריפה שאינה עשויה להשיר בה נימין פס"פ אסור, דבמתכות לא חלקו חכמים. ולעניות דעתי נראה כמו שקמבתי, כפשטא דלשנא דכל הפוסקים, ותשעם כמו שקמבנו, דכיון שאינה עשויה להשיר בה נימין, פמין אחר דקיא, וכן דוק לשון הגמרא דקאמר רב נחמן רבה פר אבות: מפני מה אמרו מראה של מתכות אסורה. מפני שאדם עשוי להשיר בה נימין המדלדליו, ומשמע דקשאינה עשויה להשיר בה מתר; וגם לדבריו היה לו לרבי מאיר שם בגמרא לאפלויה עלה דרבנן גם בשאינה קבוע אם לא היתה חדה, דלדידה דלא גזר קבוע אסור אינה קבוע, פל"שפן דלא גזר אינה חריפה אסור חריפה. וכל זה שכתבנו הוא אפלו לדעת הב"ח לציל בסיון ער"ה דאוסר בגזר קבוע בפשטיה לקרות לאורה, וכל-שפן לשארי דעות שמוקבא שם פמנא-אבנהם ופ"ח להקל בזה, וכל-שפן בענגנו נראה דאין להחמיר בזה:

משנה ברורה

ברנפו בחל"ס: (סב) קבוע בפתל. שלא יוכל להשיר בה, גם-כן אסור, ולא חלקו חכמים במראה של מתכות בין קבוע לשאינה קבוע: (סג) שאין בה וכו'. בגזן במראה של וכו' כית פצין שלנו, והוא הדין במראה של מתכות כשאינה עשויה חריפה, והשעם, כיון דאינה עשויה כלל להשיר בה נימין לא גזרו פלל עליה, ולא חישיון שמא שפצנארה במראה שהן מדלדליו גזר אחר מספרים כדי להסירם, (עד) דאדסה וכו' מדבר שהוא שבת: (סד) תשש זה. עין ביונה-דעה סימן קנו, באינה אפן מתר להסתכל במראה: א (א) שבראשה. אבלהו קאי, ולאפוקי חוטיין שפצנארה, כמו שכתב בסעיף ב: (ב) שצריכה להסירם וכו'. הינו, דלמא מתרמי טבילה של מצוה וחקרה להסירם) מפני חציצה, ואתנא לאתויינהו ד' אמות. ועין פאחרונים שכתבו דלא פלוג רבנן בהתקמא, (ב) ואפלו וקנה וכתולה לא תצא: (ג) שמא תולידם. ודוקא (ג) בדברים קטנים כאלו הוא דחישיון, כיון דאין בחל לפעמים היא נושאתן בנדה, אבל דברים שהם עקר מלבושים לא חישיון להכי, דאין זרקה לילך בלעזם ובדאי תלבשם אחר הטבילה: (ד) קלועות בשערה מתר. דהא ליכא למתש דלמא אתנא לאתויינהו, דהא אסורה לשתר קליעת שערה, כמו שכתב בסעיף כו. ותשעם היש-מי-שאוסר הוא, דדלמא פשתתרמי לה טבילה של מצוה תסתור הקליעה על-ידי אינה-יהודית ותוציא החוטין ואתנא אחר-כך לאתויינהו) ט"ז, ועוד טעמים אחרים עין בפ"ח ובבאר הג"א: (ה) מעשה אריגה. דהני לא מהקרי שפיר ולא חצי. ועין יורה-דעה סימן קצח דסתם שם בסעיף ג, דדוקא פשמעשה אריגה היה חלולים אז אין צריכה להסירם: (ו) שלא יהיו מטופחות. דכשהחוטין מטופי נרפש, (ג) המים ממתים את הטיט וקלכלה פשרן בצליתן מן הטבילה, ועל-פן ברקה להסיר מתחלה, וכיון דשקיל לה משום טוהר אתנא לאתויינהו, וכן פשהחוטין מוקבין פס"פ מסירם קדם הטבילה כדי שלא יתטפפו החוטין מהמים, ואתנא אחר-כך לאתויינהו. (ד) ויש אומרים עוד, דמתקבת בכל זה להסיר קדם הטבילה משום חציצה, כיון שמתקבת עליהן: ב (ו) שהם רפויים. שאינה מהדקת בחוק, (ה) שאינה חונקת עצמה, מה שאין פן בקטלא (ו) שהיא רצועה חכה, בדלקמה בסעיף ז, ואינה חונקת. והא דלא אסרו בחוטיין משום דלמא שלפא ומתווא, דנה אינו שוף אלא בדבר שהוא תכשיט: (ח) לפי שהיא מהדקת, הינו דמשום הכי יש בזה משום חציצה. ואף דלקמה בסעיף ז משמע דטעם האסור הוא משום דהו דבר חשוב וחישיון דלמא שלפא ומתווא, (ז) התם מורי ברפוייה סביב צנארה ואפלו הכי אסור משום שלפא ומתווא, והכא פשמדקת כדי שמתראה בעלת פשר, ממילא לא שלפא מעליה, שאז לא תראה בעלת פשר, ואפלו הכי אסורה (ח) משום דצריכה להסירה משום חציצה:

שער הציון

(טז) גמרא שם: (ב) באר היטב ופרי"קגדים: (ג) מוגזאבתם בשם ההוספות: (א) רש"י, ודעתו דמשום חציצה אין צריך להסיר כיון דעליהו מהו מאי: (ד) הוא דעת רבותיו של רש"י שסבירא להו דאף-על-גב דעליהו מהו מאי, כיון שמתקבת עליהן להסירן ממילא חציצה מתקבת להסירן. ופשטה דלשנא דהרמ"א פאן משמע דסבירא להו דעל רש"י ולא ברבותיו, ושם ביונה-דעה קצ"ח סיפ"ד ד בהנ"ה סתם כדעת רבותיו (וכבר התעורר בזה הג"א בבאורו), ומפני זה דחק הטנא-אבנהם בסעיף-הקטן ה' דהפננה פאן גס"פן משום חציצה, אבל פשטה דלשנה דהרמ"א לא משמע כן, וכן משמע בבאר הג"א: (ט) גמרא: (י) ברש"י: (ז) ט"ז בשם ההוספות: (ח) ומשעם זה אסור בענגנו אפלו אינה תכשיט [ב"ח]:

הלכות שבת סימן שג

ותולה לה על לחייה מכאן ומכאן; *והוא שאינם תפורים בשבכה. (ט) דחישין דלקא שלפא לאחוריי ואתיא לאחורי ד' אמות ברשות הרבים, "אכל אם תפורים (י) ליכא למחש להכי ומת: הגה ויש אומרים דבתולה שאינה חוששת לגלוי ראשה, אפילו תפורה בשבכה אסור, דחישין שמא תסינה עם השבכה ואתי לאחורי (א"י): ג (יא) ללא תצא בכפה של צמר, דהינו חוטי דעמר' דגדילין ועבירי פי הוצא (פרוש, ככלים העשויים מעלי לולבי סדקלים שהם באריגה, מה שאין כן אצטמא העשויה כמין לכה, כדאיתא בגמרא שם) ורחבים כשתי אצבעות (יב) כשעור ציץ; *ולא באצטמא, דהינו (יג) מטלית שתולין בו חוטין של צבעונין, ותולין אותו לכלה להפריח ממנה הזבובים: ד' ללא תצא בעיר של זהב, ופרש רש"י שהוא (יד) תכשיט עגל ומצירין בו כמין עיר ויש באמצע לשון (טו) שמחברים אותו למלבוש. *ורבנו הם פרוש שהוא ציץ עטרה לראש: ה' לכלילא, והוא תכשיט שמניחתו על פדחתה מאזן לאזן וקושרתו ברצועות התלויות, מתרת (ו) לצאת בו, (טו) *בין שהיא עשויה מחתיכות של זהב חרוזות פחוט, בין שאותן חתיכות קבועות במטלית: ו' כרסוקא, דהינו חתיכת מעיל רחבה, אם יש בה רצועות קצרות תלויות בה לקשרן בהם ולהדקן סביבותיה דמהדק, שרי, ואם אין לו רצועות, (ז) אסור: ז' ללא תצא (יח) בקטלא, דהינו בגד שיש לו שני ציפים ציץ מוכנסים, ומכניסים בו רצועה רחבה וקושרה סביב צווארה, והבגד תלוי על לבה והוא חשוב ומציר בזהב: ח' ללא תצא (יט) בנזמי האף, *אבל יוצאה (כ) בנזמי האזן. הגה מפני שאזניה מכסות, ובמקום שנוהגין לגלות האזנים, אסור לצאת בנזמים שבאזן היכא דנרף להוציאם משם (א"י): ט (כא) ללא תצא פמחט נקובה, ואם יוצאה (כב) חגיבת; ושאינה נקובה, *אם מצמדת בה (כג) קשוטריה (כד) מתר לצאת בו, ואם אינה מצמדת בה קשוטריה

ח שם סיד במשנה ט שם נ"ז במשנה כבול הדיקאשר לה כפי אמה י' תרי"ך שם כ שם פמחט ל שם פשטת מ שם ג"ט ב שם כשמיאל וביב אשי דמתני לקלא ס שם פמחט דקחש רש"י ע שם בפשטה נ"ז והמחט ג"ט וכלשון א' שפירוש רש"י פ שם שם צ רש"י שם ונתפסות ורא"ש שם השאר פוסקים ק שם כ"ב ד קראש וביב אדא שם ס

פאר היטב

(ד) לצאת. דאין דרך לצאת בה אלא אשה חשוכה ולא שלפא ומחוא, אבל תכשיטין ששל הנשים רגילים בהן, אף חשוכה אסורה, ש"ג:

באור הלכה

* והוא שאינם תפורים וכי', הנה העתיק בזה לשון המשנה בדרך זו ובדרך סד עמוד ב, ובטור איתא דאפלו קשוטרי שפיר דמי, ומקורו טהא דאיתא בבביתא נ"ז עמוד ב: בטוספת ובשרביטין הקבועין בה, ומפרש דהינו קשוטרי, ועין בפרימקדים: * בין שהיא עשויה וכי'. עין בבית יוסף שהוכיח דהרי"ך סובר פן מדפסבם פנה להפנא ולא הוצי' החלוק בדאנסבא, וכן דעת הרמב"ם, ועלין פסק פן להלכה, אף דהרא"ש והר"ן והטור כתבו כהנ"א לאסור בדאנסבא, והנה פירוש רבנו חננאל שלפנינו פתיב כהנ"א גם כן לאסור, עין שם שט"מ, וכן בפרוש רש"י דבור המחיל לכלילא, וגם הנמזין פירוש הרי"ף וכתבתי וראה דאין דאנה קלל מקפו שהוא סובר להפנא, וכמו שהאריה פנה בכנסת הגדולה, עין שם, ועלין יש להסתפק אם יש להקל בחרוזות פחוט נגד כל הני רבוסא ש"ל שכתבו כהנ"א לאסור:

(ט) דחישין וכי'. דמיני תכשיט הם: (י) ליכא למחש להכי. שאינה נוטלת השבכה מראשה ברשות הרבים (ט) כדי שלא תהגלה שצנה: ג (יא) לא תצא וכי'. עין לקמן בריש סעיף יח: (יב) כשעור ציץ. והוא תכשיט, ותחישין דלקא שלפא ומחוא: (יג) מטלית. וזה אינו לא תכשיט ולא מלבוש, (י) והוי כמש"א, שתולין אותו רק להפריח, מפני שאם יצמד לה זבוב על פניה היא מתבטשת לגרשו: ד (יד) תכשיט עגל. ואף (יא) שאין דרך לילך בה אלא אשה חשוכה, מכל מקום תחישין גם בה דלקא אתיא לאחוריי, שתשיב טפי מפלילא דלקמן: (טו) שמחברים אותו. אינו חפור גמור (ז) ויכולין לשלפה, וכיון שהוא תכשיט תחישין

דלקא שלפא ומחוי, וזה הטעם הוא גם לפירוש רבנו תם: ה' (טז) בין שהיא עשויה וכי'. הטעם, דמאן דרפה למשק פנה — אשה חשוכה, והיא לא שלפא ומחוא [גמרא]. וכתבו (יג) הפוסקים, דבשאר תכשיטים שכל הנשים רגילות בהן, אף חשוכה אסורה לצאת בהן, דלא פלוג רבנן בהקנתם: ו' (יז) אסור. דחישין שמא יפל ואתי לאחורי: ז' (יח) בקטלא. משום דלקא שלפא ומחוא. ועין לעיל כמה שכתבנו בסעיף קטן ח: ח (יט) בנזמי האף. דאף דתכשיט הוא, דלקא שלפא ומחוי ואתיא לאחורי ד' אמות: (כ) בנזמי האזן. דטריחא לה מלתא למשלף ואחוריי, מפני שאזניה מכסות בקשוטריים: ט (כא) לא תצא וכי'. הנינו (יד) אפלו קשהיא חשוכה בבגדה, דדרך הוצאה היא באשה לכלי עלמא, ולענין איש עין לעיל בש"א סעיף ח"ט: (כב) חגיבת. דהרי משוי, (טו) ואפלו מצמדת בה קשוטריה ותחבת המטט בצעיף או סוגרת בה מפתיח חלוקה, דאין דרך להצמיד ולסגור בנקובה ולכן הוי משוי, ודרך הוצאה כד בחל לתן מחטים תחובים בצעיפה או בבגדה: (כג) קשוטריה. דהינו קשוטרי צעיפה, או שסוגרת בה מפתיח חלוקה וכיוצא בה: (כד) מתר. יש מאחרונים (טו) שכתבו דרנא קשהמחט אינו עשוי להתקשט בו, ואז מתר מטעם שפיון שהיא משמשת לה לצרף לכלשה תרי היא כבית יד להמלבושים, אבל אם עשוי להתקשט בה, כגון שראשה אחר עב ועשוי ציץ תכשיט, אסור מרבנן להצמיד בה תכשיטין דלקא שלפא ומחוי לתכשיט. (ח) ויש אומרים דבכל גוני שרי, דכיון דלצניעות עבירה לא שלפא ומחוא, שלא ותגלה שצנה ולבה, וכן מצדד הגר"א בבאורו, דעקר טעם ההתר במצמדת קשוטריה משום דלצניעות עבירה, ועל-פן אין למחות

שער הציון

(ט) רש"י: (י) עין ב"ח שכתב דהוא מש"א. ומכל מקום נראה לי דלאו מש"א גמור היא, דהא חד דינא הוא עם כפה של צמר דמתר לתער, וכדאיתא בגמרא נ"ז, ולקמן בסעיף יח איתא דמתר בכבול שהוא כפה של צמר אף בחצר שאינה מערבית, והוא הדין באצטמא. וכדאיתא בבאור הגר"א שם, ועל-כרחי דלאו משוי גמור הוא, ובר"ף ג"ס פ"א לא פתיב כהנ"א שהוא משוי, רק שאינה תכשיט: (יא) תוספת שבת, וכן איתא ברש"י: (יב) לבוש: (יג) תוספות ורא"ש, וכן הביא המגן אברהם בשם שלטי"גבורים: (יד) כל הפוסקים, ודלא כב"ח שצא לדון בזה בפרק החדש, וכן בירושלמי על המשנה דלא תצא במחט משמע גם כן דבאשה חגיבת בחגיבתה: (טו) פיה"לסוף וט"ז ומגן אברהם ותוספת שבת, דלא כפ"ח, וכן הוכיח פן כבאור הגר"א. ואף דהאלהי רבה פתיב שהשלטי"ג גבורים כתב בשם הרא"ש וטור דאף בנקובה פתיב, ועלין נשאר בזה בצירוף ציץ, האמת דברא"ש וטור לא נזכר כלל דין זה, ואדרבה מנרא"ש משמע להפך, דהא כתב דמחט שמצמדת בו קשוטריה הוי כמחט שאוגרת בה שצנה, ובאוגרת בה שצנה לא נזכר בגמרא לטתא רק באינה נקובה, וכמו שהוכיח הגר"א, ובפרט דברבנו יצחק וקמ"ג פתיב כהנ"א לאסור, וגם הפ"ח לא פתיב רק דאינו חייב, אבל אסורא פתיב יש בזה: (טז) מגן אברהם וט"ז לפירוש התוספות, וכתב המגן אברהם דכן הוא גמ"ס דעת הסמ"ג והתרוקח בהתוספות: (פ) פיה"לסוף ולבוש [וכפרוש רש"י] ואלהי רבה בשם הרבה ראשונים, עין שם:

הלכות שבת סימן שג

ביאורים ומוספים

בו את שרדולי הבגד סביב הזרועות, כתב לקמן (סי' שמ ס"ק ל) שאין ההליכה בבגד זה אסורה משום טלטול המדוט, כיון שהמחט תלויה בפתיל והפתיל בבגד ואינו נפרד ממנו לעולם.

[משנ"ב ס"ק נג]

דְּהִינּוּ קְשׁוּרֵי צְעִיפָה¹², או שְׂסוּגָת בַּהּ מִפְתָּחֵי הַלּוּקָה וְכִיצַא בְּהָ¹³.

12) וכן נשים המניחות מחט שאינה נקובה שאינה תכשיט בשערותיהן כדי להעמיד קשורי השיער, כתב בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סוף סי' מה) שמותר להן לצאת בה בשבת. אמנם, אם מניחות את המחט בשיער כדי שתהיה מזומנת להן לצורך אחר, נחשבת היא כמשוי, יש בכך חיוב חטאת, וכמו שכתב המשניב להלן (ס"ק בה).

13) ואם יש בצעיף או בחלוק יותר מחטים מהנצרך לסגירת קשורי הצעיף או מפתחי החלוק, כתב להלן (ס"ק טז) שהמחטים המיותרות אינן נחשבות תכשיט, ואסורה היא לצאת בהן.

[משנ"ב ס"ק נד]

שְׂפִינָן שֶׁהֵיא קוֹשְׁפֵשֶׁת לָהּ לְצַרְף לְבִישָׁה דְּרִי הֵיא כְּבִיתֵיךְ לְהַמְלִיבוֹשִׁים¹⁴.

14) ואף דבר המשמש ליפית את הבגד שלא יתקמט. אף שאפשר ללבוש את הבגד בלעדיו, כגון אותן לשונות העשויות פלאסטיק שתוחבים בצווארון החולצה כדי להעמיד את הצווארון יפה, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' קז) שמותר לצאת עמו בשבת, שכיון שצורך לבישה הוא, נחשב הוא כמלבוש ממש, וכמו שכתב השו"ע להלן (סט"ו) שמותר לצאת במשיחה שקרשרת האשה סביב בתי השוקיים [אף שגם בלעדי המשיחה לא יפלו בתי שוקיה, כמבואר בתוס' שבת סג, ב ד"ה בירית], שאף שם אין הכרח לצאת עמה אלא שהיא מיפה את הבתי שוקיים [וכמובן שאינה נחשבת תכשיט, ואינה בכלל הגזרה שלא לצאת עם תכשיטים].

[משנ"ב ס"ק ט]

דְּמִינֵי תְּכֵשִׁיט הֵם¹⁸.

8) ועל מנהג הנשים כיום לצאת עם תכשיטים, ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק טב).

[משנ"ב ס"ק טז]

דְּבִשְׂאָר תְּכֵשִׁיטִים שְׂכָל הַנְּשִׁימִם רְגִילוֹת בְּהֵן, אִף הַשּׁוּבָה אֶסְוֶה לְצֵאת בְּהֵן, דְּלֹא פְּלוּג בְּבִנְיָן בְּתַקְנָתָם¹⁹.

9) ואף שלענין איסור קריאה לאור הנר בשבת, כתב השו"ע לעיל (סי' רעה ס"ד) שחילקו חכמים בתקנתם והתירו את הקריאה לאדם חשוב שאינו רגיל להטות את הנר, ביאר הגר"ש אויערבך (שולחן שלמה ס"ק ב) שהיתר זה לא נאמר אלא באדם חשוב ביותר, ולכן אין זה נחשב כחילוק בתקנת חכמים. ועוד, שלענין תכשיטים לא חילקו חכמים בתקנתם בגלל שחששו שמה תניד כל אשה על עצמה שהיא חשובה.

[משנ"ב ס"ק נא]

דְּרִנְךָ הוֹצָאָה הֵיא בְּאִשָּׁה לְכָלֵי עֲלָמָא, וְלַעֲנָן אִישׁ עֵץ לְעִיל בְּשִׂיא סְעִיף¹⁰.

10) שם כתב השו"ע שיש הסוברים שהיוצא במחט נקובה חיוב חטאת ובשאינה נקובה פטור, ויש אומרים להיפך. וכתב המשניב שם (ס"ק לג), שלהלכה תלוי הכל במנהג האנשים באותו הזמן, אם יוצאים קר בימות החול.

[משנ"ב ס"ק נב]

וְאֶפְלֵי מַעֲמָת בַּהּ קְשׁוּרֵיהּ וְתוֹתִיבַת הַמַּחַט בְּצַעֲפֵיהּ אוֹ סוּגָת בַּהּ מִפְתָּחֵי הַלּוּקָה, דְּאִין דְּרִנְךָ לְהַעֲמִיד וְלְסַגֵּר בְּנִקְוָה וְלָכֵן הֵנִי מְשׁוּי¹¹.

11) אכן, מחט נקובה המחוברת בבגד באופן קבוע ולצורך הבגד, כגון מחט נקובה התלויה באופן קבוע בראש החוט העשוי להדק

